

การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์จากรูปแบบลวดลายผ้าขิดอีสาน สำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย

รพีพรรณ ดินโคกสูง, ธีระยุทธ เฟื่องชัย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี

The Design of the Ceramic Vase Collection from Isan Khit Patterns for Contemporary Thai Style House.

Rapeepan Dinkhoksoong, Teerayut Pengchai

Faculty of Humanities and Social Sciences, UdonThani Rajabhat University.

Article Info	: Academic Article
Article History	: Received 25 October 2022
	: Revised 8 November 2022
	: Accepted 28 November 2022
Corresponding Author	: Teerayut Pengchai
E-mail Address	: teerayutta16@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบลวดลายผ้าขิดอีสาน และนำองค์ความรู้มาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ 2) เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดแจกัน เซรามิกส์ สำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย และ 3) เพื่อประเมินความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุดแจกัน เซรามิกส์ ที่ออกแบบขึ้นใหม่วิธีดำเนินการวิจัย โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรูปแบบลวดลายผ้าขิดอีสาน 1 ท่าน ด้านเทรนด์การออกแบบผลิตภัณฑ์แจกันเซรามิกส์ 1 ท่าน และด้านการออกแบบตกแต่งภายในสำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย 1 ท่าน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและสอบถามความพึงพอใจจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 100 คน ประเมินความคิดเห็นและวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านรูปแบบลวดลายผ้าขิดอีสาน แบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มลวดลายจากสัตว์, กลุ่มลวดลายจากพืชพรรณธรรมชาติ, กลุ่มลวดลายจากวัตถุสิ่งของ และกลุ่มลวดลายประดับหรือลวดลายเบ็ดเตล็ด รูปแบบลวดลายที่มีสื่อถึงความเป็นผ้าขิดอีสานได้ชัดเจนและเหมาะสมในการนำมาใช้ในการออกแบบ ได้แก่ ลายนาค ลายนก ลายกาบ ลายกาบเส้า 2) ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์ประกอบด้วยแจกันจำนวน 6 ใบ ได้แก่ แจกันตั้งโต๊ะขนาดเล็ก จำนวน 2 ใบ แจกันตั้งโต๊ะขนาดกลาง จำนวน 2 ใบ และแจกันตั้งพื้น จำนวน 2 ใบ วัสดุหลักที่ใช้ในการผลิตคือ ดินสโตนแวร์ ขึ้นรูปผลิตภัณฑ์แบบแผ่น ใช้เทคนิคดัดพิมพ์และเขียนสีได้เคลือบ และ 3) ผลการประเมินความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อแจกันเซรามิกส์ทั้ง 6 รูปแบบ พบว่าแจกันรูปทรงที่ 1 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมคือ 4.39 แจกันรูปทรงที่ 2 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมคือ 4.34 แจกันรูปทรงที่ 3 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมคือ 4.37 แจกันรูปทรงที่ 4 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมคือ 4.41 แจกันรูปทรงที่ 5 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมคือ 4.33 และแจกันรูปทรงที่ 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมคือ 4.45

คำสำคัญ : ลวดลายผ้าขิด เซรามิกส์ แจกัน อีสาน ไทยร่วมสมัย

Abstract

This study aimed 1) to study Isan Khit patterns and apply into the design of product design, 2) to design the ceramic vase collection for the contemporary Thai style house, and 3) to evaluate the satisfaction of the target group towards the designed ceramic vase collection. The research instruments were an interview for interviewing informants including an Isan Khit pattern expert, a ceramic-vase design trend expert, and an interior design for a contemporary Thai style house expert which was analyzed qualitatively and a questionnaire for surveying the satisfaction of 100 participants which was analyzed by employing descriptive statistics(mean). The result elucidated that 1) the Isan Khit patterns could be classified into 4 main groups including animal pattern, plant pattern, object pattern and ornament pattern. The patterns that could represent Isan Khit, and be distinctive and suitable for applying into the design consisted of Naga pattern, bird pattern, Kab pattern and Kabsao pattern. 2) The designed ceramic vase collection included 6 vases which were 2 small-sized table vases, 2 medium-sized table vases and 2 floor vases. The main material was stoneware clay formed into sheet before using compression-mold and underglaze-painting techniques. 3) The result of evaluating the target group's satisfaction towards 6 designed vases showed that there was a high level of overall satisfaction towards all designed vases ($\bar{x} = 4.32$). For the satisfaction towards each vase, there was a high-level satisfaction on the 1st vase ($\bar{x} = 4.39$), a high-level satisfaction on the 2nd vase ($\bar{x} = 4.34$), a high-level satisfaction on the 3rd vase ($\bar{x} = 4.37$), a high-level satisfaction on the 4th vase ($\bar{x} = 4.41$), a high-level satisfaction on the 5th vase ($\bar{x} = 4.33$), and a high-level satisfaction on the 6th vase ($\bar{x} = 4.45$).

Keywords : Khit pattern Ceramic Vase Isan Contemporary Thai style

บทนำ

วัฒนธรรมการทอผ้าผูกพันกับชาวอีสานมาอย่างยาวนาน การทอผ้าถือเป็นชีวิตของหญิงชาวอีสานที่ทอไว้ใช้ในครัวเรือนมาแต่อดีต โดยถือว่าเป็นงานจำเป็นของผู้หญิงอีสานที่ต้องเรียนรู้และปฏิบัติให้ชำนาญ เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มในชีวิตประจำวัน และใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมการทอผ้าของชาวอีสานได้รับอิทธิพลมาจากการอพยพเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนจากหลายพื้นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในภูมิภาคอีสานปัจจุบัน แต่ละกลุ่มชนจะมีลักษณะลวดลายและ

กรรมวิธีการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยในอีสานเหนือเป็นแหล่งทอผ้าฝ้าย ได้แก่ ผ้าขิด อีสานกลางเป็นแหล่งทอผ้าไหม ได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าหางกระรอก เป็นต้น ทางตะวันออกที่เป็นชาวผู้ไททอผ้าไหมแพรวาที่ทอด้วยเทคนิคจกและขิด (ประตุสู่อีสาน, 2564: ออนไลน์)

ผ้าขิด(Khit Supplementary Wet Weaving) หมายถึง ผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมที่ทอให้เกิด ลวดลายในลักษณะของการยกดอกหรือเรียกว่า การเก็บขิด โดยมี

ไม้ค้ำสำหรับเขี้ยวหรือสะกิดด้ายเส้นยืนยกขึ้นไว้ตลอดความกว้างของผ้าก่อนสอดด้ายเส้นพุ่งเข้าไปให้เกิดเป็นลวดลายตามต้องการที่ละเส้น (กลุ่มปฏิบัติการชีวเคมีเทคโนโลยีหม่อนไหม, 2550. อ่างถึงในอิทธิพล สิ่งคำ, 2551: 1) ผ้าทอลายซิดเป็นผ้าพื้นเมืองขึ้นชื่อของภาคอีสาน นับว่าเป็นศิลปะพื้นฐานที่สะท้อนให้เห็นภาพลักษณะลวดลายและวิวัฒนาการของท้องถิ่นเดิมของไทยที่มีมาแต่โบราณชาวอีสานถือว่า ในกระบวนการทอผ้าด้วยกันแล้ว การทอผ้าซิดต้องอาศัยความชำนาญและความมีชั้นเชิงทางฝีมือสูงกว่าการทอผ้าอย่างอื่น เพราะมีเทคนิคการทอที่ซับซ้อนมากกว่าการทอผ้าธรรมดาต้องใช้เวลาความอดทนและความละเอียดลออ ผู้ทอต้องมีประสบการณ์และพรสวรรค์ในการทอ (สำนักอนุรักษ์และตรวจสอบมาตรฐานหม่อนไหม กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564) ลักษณะรูปแบบลวดลายผ้าซิดอีสานสามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น 4 กลุ่ม คือ 1)กลุ่มลวดลายจากสัตว์ เป็นกลุ่มของลวดลายที่พบมากที่สุดในการทอผ้าซิดในอีสาน-ลาว ลวดลายจากสัตว์ในผ้าทอพื้นเมืองนั้นล้วนมีเรื่องราวความเป็นมาเกี่ยวข้องกับความเชื่อและพิธีกรรมของชาวอีสาน-ลาวมาเป็นเวลาช้านาน เช่น ลายนาค ลายสิโห ลายมอม ลายช้าง ลายคน กบ 2)กลุ่มลวดลายจากพืชพรรณธรรมชาติ เป็นกลุ่มลวดลายที่สร้างสรรค์ขึ้นตามสิ่งที่พบเห็นในธรรมชาติ เช่น ลายดอกแก้ว ดอกพิกุล ลายดอกดาว ลายผักกูด 3)กลุ่มลวดลายวัตถุสิ่งของ เป็นกลุ่มลวดลายที่สร้างสรรค์ใช้ในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ลายธรรมมาสน์ ลายขันหมากเบ็ง ลายปราสาท 4) กลุ่มลวดลายประดับหรือลวดลายเบ็ดเตล็ด คือกลุ่มของลวดลายที่เป็นลวดลายประดับเพิ่มเติมจากลวดลายประธาน เช่น ลายกาบ ลายขอ ลาย

สร้อย ลายขนมเปียกปูน (ธีระยุทธ เฟื่องชัย, 2562: 13) ซึ่งรูปแบบลวดลายผ้าซิดอีสานเป็นลวดลายศิลปะที่สามารถแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของความเป็นอีสานได้อย่างดี เนื่องจากลวดลายผ้าซิดได้สื่อความหมายถึงเรื่องราว คติความเชื่อทางศาสนา และสะท้อนวิถีวัฒนธรรมผ่านผ้าทอ

ในพื้นที่ภาคอีสานมีภูมิปัญญาในการสร้างงานหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์จำนวนมาก ทั้งด้านผ้าทอพื้นเมือง งานจักสาน และงานเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งภาคอีสานมีแหล่งผลิต ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่ขึ้นชื่ออยู่หลายแห่ง มีผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตขึ้นหลากหลาย อาทิเช่น ครก ไห กระจ่าง จาน ชาม ซึ่งมีการผลิตสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนาน และในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการผลิตให้หลากหลายยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ทั้งที่เป็นเครื่องประดับ ของใช้ ของตกแต่งบ้าน มีการเคลือบผิวผลิตภัณฑ์ที่เรียกว่าเซรามิกส์ (ceramic) คือ ศิลปะการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับดินเผา โดยมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก หมายถึง การนำเอาวัสดุมาผ่านการเผา แต่ในปัจจุบันเซรามิกส์ไม่ใช่เพียงดินที่ผ่านกระบวนการเผาจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ แต่ยังมี การนำเอาวัสดุดิบในธรรมชาติต่างๆ มาผสมผสานกับวัสดุหลัก คือ ดินเหนียวขึ้นรูปเป็นรูปทรงต่างๆ เพื่อใช้ผลิตทั้งภาชนะหรือสิ่งของเครื่องใช้เครื่องประดับ แล้วนำมาผ่านกระบวนการเผาที่อุณหภูมิความร้อนที่สูงเพียงพอ จนทำให้ชิ้นงานหรือผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมีความแข็งแรงคงทนไม่แตกหักง่าย (Bareo Interior design & Decoration, 2564) ซึ่งงานเซรามิกส์นอกจากทำเป็นของใช้ที่มีประโยชน์ในเรื่องการใช้สอยแล้ว ยังมีอีกอย่างหนึ่งที่เป็นเสน่ห์ คือ เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทาง

ศิลปะ เรื่องราว ความเชื่อ และความเป็นมาของพื้นถิ่นนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะผู้ผลิตสามารถใส่รายละเอียดทั้งที่เป็นรูปแบบ รูปทรงหรือลวดลายลงบนเซรามิกส์ได้

“แจกัน” ในภาษาจีนออกเสียงเหมือนกับคำว่า “ผิง” ถึงความสงบสุข ดังนั้นแจกันใบใหญ่เรียกตามตัวอักษรคือ “ต้าผิง” หรือความสงบสุขอันยิ่งใหญ่ สิ่งนี้บ่งบอกว่ายิ่งแจกันในบ้านมีขนาดใหญ่ก็ยิ่งมีศักยภาพที่จะสร้างความสงบสุขภายในบ้านมากขึ้นเท่านั้น เมื่อวางแจกันไว้ตามห้องต่างๆ ในบ้านจะช่วยให้มั่นใจว่าบ้านทั้งหลังจะประสบกับความสงบสุข (โพสท์ทูเดย์, 2558)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยได้สังเกตเห็นความสำคัญของรูปแบบลวดลายผ้าซิดอีसानที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ

ตน สอดคล้องกับการนำคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างมูลค่า (Creative Economy) จึงต้องการนำเอาองค์ความรู้ และรูปแบบลวดลายผ้าซิดอีसानมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์สำหรับบ้านพักอาศัย เพื่อสร้างมูลค่าจากรูปแบบศิลปะภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์ที่มีคุณค่าความงามและมีสไตล์ของความเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย (Contemporary Style) โดยนำเอาองค์ความรู้ของรูปแบบลวดลายผ้าซิดอีसानมาใช้ออกแบบให้เป็นของใช้ของตกแต่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ใช้สอย (Functional) และมีคุณค่าความสวยงามจากศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (Valued and Wisdoms) สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค (User and Target Group) ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบลวดลายผ้าซิดอีसानและนำองค์ความรู้มาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์
2. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์สำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย
3. เพื่อประเมินความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์ที่ออกแบบขึ้นใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาและให้ข้อมูล

การดำเนินการวิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยการเก็บข้อมูลจากบุคคล 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลด้านการออกแบบและการผลิต

1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรูปแบบลวดลายผ้าซิดอีसान รองศาสตราจารย์นาวา วงษ์พรหม อาจารย์ประจำสาขาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผ้า

ทอพื้นเมืองอีสาน ศูนย์สร้างสรรค์ผ้าและสิ่งทอ (FTCDC)

2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทรนสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ประเภทของใช้ของตกแต่งปี 2565 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ พรหมพงศธร อาจารย์ประจำสาขาออกแบบอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบตกแต่งภายใน สำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย อาจารย์รัชชัน แฝงประเสริฐ อาจารย์ประจำสาขาวิชา

ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยี
อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

1.2 กลุ่มผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

1) กลุ่มผู้สนใจในด้านงานเซรามิกส์และการ

ออกแบบ จำนวน 50 คน

2) กลุ่มผู้บริโภคที่มีความสนใจในการจัด

ตกแต่งบ้านพักอาศัย จำนวน 50 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์มี
โครงสร้างสำหรับสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านรูปแบบ
ลวดลายผ้าชนิดอีสาน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทรนสำหรับ
การออกแบบผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ ประเภทของใช้ของ
ตกแต่งปี 2565 และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบ
ตกแต่งภายใน สำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย
โดยใช้การจดบันทึก การถ่ายภาพ และบันทึกเสียง

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยได้
สร้างขึ้นหลังการออกแบบและผลิตต้นแบบ จำนวน
100 ชุด โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับเพศ อายุ สถานะภาพ อาชีพ รูปแบบบ้านพัก
อาศัย และลักษณะการอยู่อาศัย แบบสอบถามเป็น
แบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจที่
กลุ่มเป้าหมายมีต่อผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์
สำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย โดยมี
แบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านการถอดแรงแรง
บันดาลใจ รูปแบบ และวัสดุในการผลิต ความเหมาะสม
ด้านความสวยงามของผลิตภัณฑ์ ความเหมาะสมด้าน
ประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ และด้านศักยภาพในการ
ผลิตและการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็น
แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยสุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้
จากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ที่เป็น
เอกสาร ตำรางานเขียน วารสาร และเอกสารงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง นำไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบการ
บันทึกเสียง การถ่ายภาพ และการบันทึกวิดีโอ นำ
ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และเรียบเรียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม
เกี่ยวกับปัญหา ความต้องการใช้งาน และเอกสารที่
เกี่ยวข้องโดยสรุปเนื้อหาได้ใจความมีความกระชับ
ชัดเจน เพื่อใช้ในการออกแบบ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ด้าน
แรงบันดาลใจ และแนวทางการออกแบบ เพื่อวิเคราะห์แนว
ทางการแก้ปัญหาการออกแบบชุดแจกันเซรามิกส์
สำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย โดยใช้หลักการ
และเหตุผล

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความพึง
พอใจของกลุ่มเป้าหมายโดยแบ่งเป็น 2 ตอนคือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ
เพศ อายุ สถานะภาพ อาชีพ รูปแบบบ้านพักอาศัย
และลักษณะการอยู่อาศัย แบบสอบถามเป็นแบบ
เลือกตอบ และตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจที่
กลุ่มเป้าหมายมีต่อผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์
สำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย โดยมี
แบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านการถอดแรงแรง
บันดาลใจ รูปแบบ และวัสดุในการผลิต ความ

เหมาะสมด้านความสวยงามของผลิตภัณฑ์ ความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ และด้านศักยภาพในการผลิตและการจำหน่ายของ

ผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย

สรุปผลการวิจัย

1.รูปแบบลวดลายผ้าชนิดอีสาน

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบลวดลายผ้าชนิดอีสานแบ่งกลุ่มของลวดลายออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มลวดลายจากสัตว์ เช่น ลายนาค ลายสีโห ลายมอม ลายช้าง ลายคนกบ 2) กลุ่มลวดลายจากพืชพรรณธรรมชาติ ดอกไม้ เช่น ลายดอกแก้ว ดอกพิกุล ลายดอกดาว ลายผักกูด 3) ลวดลายวัตถุสิ่งของ เช่น ลายธรรมมาสน์ ลายชั้นหมากเบ็ง ลายปราสาท 4) ลวดลายประดับหรือลวดลายเบ็ดเตล็ด เช่น ลายกาบ ลายขอ ซึ่งรูปแบบลวดลายที่นำมาใช้ในการออกแบบมีทั้งหมด 4 ลวดลายจาก 2 กลุ่มลวดลายหลัก คือ กลุ่มลวดลายจากสัตว์ ได้แก่ ลายนาค ลายนก และกลุ่มลวดลายประดับ หรือลวดลายเบ็ดเตล็ด ได้แก่ ลายกาบ ลายกาบเสา เนื่องจากในกลุ่มลวดลายจากสัตว์ เป็นกลุ่มลวดลายที่มีความเป็นมาเกี่ยวกับพิธีกรรมและความเชื่อของชาวอีสาน และกลุ่มลวดลายประดับหรือลวดลายเบ็ดเตล็ด เป็นลวดลายที่ใช้ในการประดับตกแต่งลงบนผืนผ้าสื่อให้เห็นถึงอัตลักษณ์ความเป็นชาติอีสานได้ชัดเจน

2.การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์จากรูปแบบลวดลายผ้าชนิดอีสานสำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย

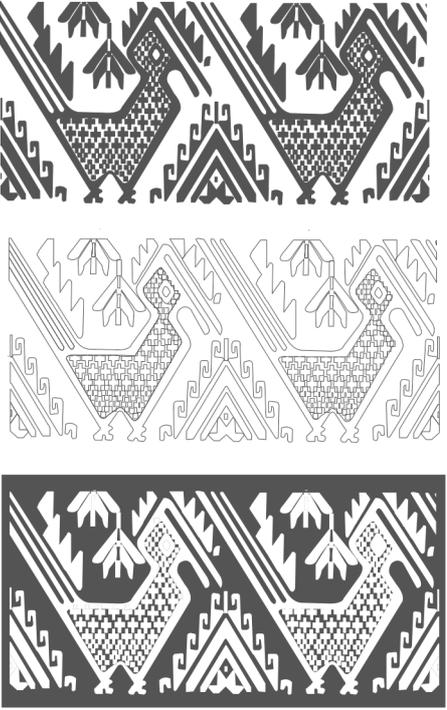
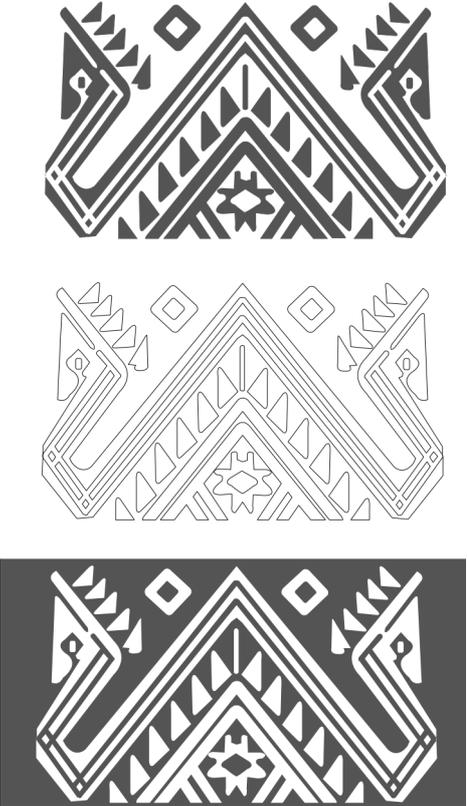
จากการศึกษาข้อมูล ผลวิเคราะห์ และประเด็นการออกแบบ สรุปได้ว่าสามารถนำเอาองค์ความรู้และรูปแบบลวดลายผ้าชนิดอีสานมาประยุกต์ใช้

ในการออกแบบผลิตภัณฑ์แจกันเซรามิกส์ สำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย โดยมีการพัฒนารูปแบบและความน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการผู้บริโภค วัสดุหลักที่ใช้ในการผลิต คือ ดินสโตนแวร์ ใช้วิธีการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์แบบแผ่น ด้วยเทคนิคการกดพิมพ์และเขียนสีได้เคลือบ โดยการออกแบบผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

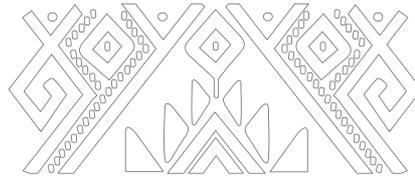
2.1 ด้านแนวความคิดการออกแบบ ออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์ สำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย โดยนำเอาองค์ความรู้และรูปแบบลวดลายผ้าชนิดอีสานมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์แจกันเซรามิกส์ มีการพัฒนารูปแบบลวดลายและความน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค วัสดุหลักที่ใช้ในการผลิต คือ ดินสโตนแวร์ ใช้เทคนิคการกดพิมพ์ ขึ้นรูปแบบแผ่น และเขียนสีได้เคลือบแบบเอนโกบ (Engobe)

2.2 ด้านการวิเคราะห์แรงบันดาลใจจากการถอดองค์ประกอบของรูปแบบลวดลายผ้าชนิดอีสาน เพื่อให้ได้รูปร่างที่จะนำไปใช้งานในการออกแบบ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกจากรูปแบบลวดลาย 23 ลวดลาย และได้ลวดลายที่มีความน่าสนใจที่จะนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์จำนวน 4 ลวดลายดังนี้

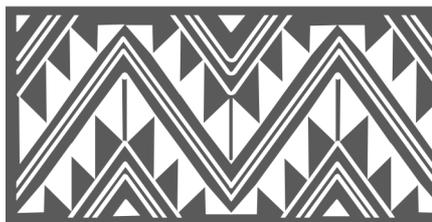
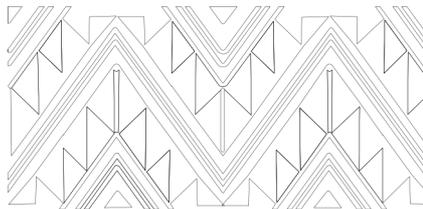
ตารางที่ 1 การถอดองค์ประกอบจากรูปร่าง รูปทรง และลักษณะโครงสร้างของลวดลายผ้าซิดอีसान

รูปแบบ	ถอดองค์ประกอบ
<p>1) ลายนก</p> 	
<p>2) ลายนาค</p> 	

3) ลายกาบเสา

4) ลายกาบ

การคัดเลือกลวดลายที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการออกแบบชุดแจกันเซรามิกส์ โดยนำรูปแบบลวดลายมาใช้ในการออกแบบทั้งหมด 4 ลวดลาย จาก 2 กลุ่มลวดลาย คือ กลุ่มลวดลายจากสัตว์ ได้แก่ ลายนาค ลายนก กลุ่มลวดลายประดับ ได้แก่ ลายกาบ ลายกาบเส้า เนื่องจากในกลุ่มลวดลายจากสัตว์ เป็นกลุ่มลวดลายที่มีความเป็นมาเกี่ยวกับพิธีกรรมและความเชื่อของชาวอีสาน และกลุ่มลวดลายประดับ เป็นลวดลายที่ใช้ในการประดับตกแต่งลงบนผืนผ้าสื้อให้เห็นถึงอัตลักษณ์ความเป็นชาติอีสานได้ชัดเจน

2.3 ด้านวัสดุ ใช้เนื้อดินสโตนแวร์ที่มีลักษณะคล้ายเป็นเอิร์ทเทินแวร์ แต่เผาในอุณหภูมิสูงเคาะเสียงกึ่งวานกว่า วัตถุดิบที่ใช้ต้องมีความทนไฟสูงและมีความเหนียว สีของวัตถุดิบเมื่อเผาแล้วเป็นอะไรก็ได้ไม่สำคัญ แต่มีความแข็งแรง เมื่อมีผลิตภัณฑ์ขนาดใหญ่ มีการหดตัวของชิ้นงานมาก เพื่อลดการแตกเสียหายของชิ้นงาน จึงเติมดินซ้อ (Grog) ประมาณ 10-20 เปอร์เซ็นต์ ผสมในเนื้อดิน ให้ช่วยในการลดการแตกเสียหาย

ภาพประกอบที่ 1 เนื้อดินสโตนแวร์ เป็นดินเชื่อบดละเอียดพร้อมขึ้นรูป

2.4 การวิเคราะห์แนวคิดการออกแบบ (Design Concept) ด้วย Mood Board ประกอบด้วย รูปแบบผลิตภัณฑ์ (Product) ออกแบบชุดแจกันเซรามิกส์จำนวน 6 ชิ้น กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) คือ

บ้านสไตล์ไทยร่วมสมัย แรงบันดาลใจ (Inspiration) จากรูปแบบลวดลายผ้าซิดอีसान วัสดุ (Material) คือ ดินสโตนแวร์ ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 การวิเคราะห์แนวคิดการออกแบบ (Design Concept) ด้วย Mood Board

2.5 แบบร่าง (Idea Sketch) จากการวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดขอบเขตแนวความคิดการออกแบบ ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบร่างผลิตภัณฑ์ขั้นต้นแบบและนำมาวิเคราะห์ ด้านรูปแบบรูปทรงจากแนวคิดและแรงบันดาลใจ จนได้แบบร่างของรูปร่างรูปทรงที่เหมาะสมแก่การนำมาใช้ในการออกแบบ โดยออกแบบผลิตภัณฑ์ขั้นต้น 30 แบบ และได้นำมาวิเคราะห์ด้านรูปแบบจากแรงบันดาลใจ รูปแบบที่ได้มาจากการนำเอาประเด็นจนได้คัดเลือกเหลือแบบร่างทั้งหมด 6 แบบ ที่เหมาะสมแก่การนำไปออกแบบและประยุกต์ผสมผสานจนเกิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1) แจกกันเซรามิกส์รูปแบบที่ 1 แจกกันตั้งโต๊ะขนาดเล็ก ขนาดไม่เกิน 10 นิ้ว ออกแบบโดยใช้แรงบันดาลใจจากลวดลายขิดอีสานกลุ่มลวดลายประดับ คือ ลายกาบ

2) แจกกันเซรามิกส์รูปแบบที่ 2 แจกกันตั้งโต๊ะขนาดกลาง ขนาดไม่เกิน 15 นิ้ว ออกแบบโดยใช้แรงบันดาลใจจากลวดลายขิดอีสานกลุ่มลวดลายประดับ คือ ลายกาบ

3) แจกกันเซรามิกส์รูปแบบที่ 3 แจกกันตั้งพื้น ขนาดไม่เกิน 20 นิ้ว ออกแบบโดยใช้แรงบันดาลใจจากลวดลายขิดอีสานกลุ่มลวดลายประดับ คือ ลายกาบ

4) แจกกันเซรามิกส์รูปแบบที่ 4 แจกกันตั้งโต๊ะขนาดเล็ก ขนาดไม่เกิน 10 นิ้ว ออกแบบโดยใช้แรงบันดาลใจจากลวดลายขิดอีสานกลุ่มลวดลายจากสัตว์ คือ ลายนาค

5) แจกกันเซรามิกส์รูปแบบที่ 5 แจกกันตั้งโต๊ะขนาดกลาง ขนาดไม่เกิน 15 นิ้ว ออกแบบโดยใช้แรงบันดาลใจจากลวดลายขิดอีสานกลุ่มลวดลายประดับ คือ ลายกาบเส้า

6) แจกกันเซรามิกส์รูปแบบที่ 6 แจกกันตั้งพื้น ขนาดไม่เกิน 20 นิ้ว ออกแบบโดยใช้แรงบันดาลใจจากลวดลายขิดอีสานกลุ่มลวดลายจากสัตว์ คือ ลายนก

ภาพประกอบที่ 3 แบบร่างที่ 1- 6

2.6 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ (Prototype) จากการวิเคราะห์แบบร่างผลิตภัณฑ์และต้นแบบจำลอง (Scale model) ของชุดแจกกันเซรามิกส์สำหรับตกแต่งบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย จนได้ข้อสรุปสู่การทำตัวต้นแบบ (prototype) จำนวน 6 ชิ้น โดยการเผาเคลือบที่อุณหภูมิ 1250 องศาเซลเซียส

ภาพประกอบที่ 4 ภาพต้นแบบผลิตภัณฑ์แบบที่ 1-6

3 ประเมินความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์ที่ออกแบบขึ้นใหม่

จากกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 100 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ที่สนใจในด้านงาน

เซรามิกส์และการออกแบบ จำนวน 50 คน 2) กลุ่มผู้บริโภคที่มีความสนใจในการจัดตกแต่งบ้านพักอาศัย จำนวน 50 คน มีผลดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบความพึงพอใจของแจกันเซรามิกส์ รูปทรงที่ 1-6

ประเด็นการสอบถาม	ค่าเฉลี่ยรูปแบบที่					
	1	2	3	4	5	6
ความเหมาะสมด้านการถอดแรงบันดาลใจ รูปแบบ และวัสดุในการผลิต						
1) การนำลวดลายผ้าซิดีอีสานมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแจกันสำหรับที่พักอาศัย	4.41	4.42	4.34	4.40	4.29	4.45
2) การถอดรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของลวดลายซิดีอีสานมาใช้งานออกแบบ	4.37	4.36	4.34	4.44	4.34	4.45
ความเหมาะสมด้านความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
3) ลวดลายของแจกันสามารถสื่อถึงความเป็นซิดีอีสานได้อย่างชัดเจน	4.40	4.32	4.32	4.45	4.36	4.47
4) ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามของรูปร่างรูปทรงและสีที่ใช้	4.38	4.26	4.36	4.40	4.32	4.47
5) ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผลิตภัณฑ์	4.38	4.39	4.34	4.39	4.34	4.50
6) ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างและมีความแปลกใหม่	4.37	4.34	4.37	4.45	4.33	4.47
7) รูปร่างรูปทรงและขนาดของแจกันมีความเหมาะสมในการใช้งาน	4.34	4.28	4.37	4.38	4.30	4.43
8) แจกันมีความสะดวกในการจัดวางและการเคลื่อนย้าย	4.36	4.34	4.37	4.37	4.30	4.37
9) ความเหมาะสมของแจกันในการใช้ตกแต่งบ้านพักอาศัย	4.37	4.32	4.38	4.40	4.33	4.43
10) ความเหมาะสมของการใช้วัสดุและเทคนิคการผลิต	4.40	4.37	4.42	4.42	4.35	4.48
ด้านศักยภาพในการผลิตและการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์						
11) รูปแบบผลิตภัณฑ์มีศักยภาพสามารถนำไปผลิตและจำหน่ายได้จริง	4.51	4.35	4.41	4.39	4.36	4.55
12) รูปแบบผลิตภัณฑ์สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้หรือผู้ซื้อได้	4.34	4.33	4.40	4.40	4.32	4.35
ค่าเฉลี่ยรวม	4.39	4.34	4.37	4.41	4.33	4.45

จากตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบความพึงพอใจของแจกันเซรามิกส์ รูปทรงที่ 1-6 พบว่า ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแจกันรูปทรงที่ 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมคือ 4.45 รองลงมาคือแจกันรูปทรงที่ 4 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมคือ 4.41 รองลงมาคือแจกันรูปทรงที่ 1 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมคือ 4.39 รองลงมาคือแจกันรูปทรงที่ 3 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมคือ 4.37 รองลงมาคือแจกันรูปทรงที่ 2 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมคือ 4.34 และลำดับสุดท้ายคือแจกันรูปทรงที่ 5 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมคือ 4.33

ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์จากรูปแบบลวดลายผ้าซิดอีसानสำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สนใจเกี่ยวกับงานเซรามิกส์และผู้ที่ยื่นขอใบในการตกแต่งบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย ในการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีผู้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจำนวนหนึ่ง โดยให้ความเห็น อาทิเช่น ควรเพิ่มรูปทรงให้หลากหลายขึ้น, ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจและคิดอย่างสร้างสรรค์, ควรปรับขนาดลวดลายบนแจกันให้มีขนาดใหญ่ขึ้น, เป็นการผสมผสานความเป็นภูมิปัญญาและความทันสมัยได้ลงตัว และมีความเหมาะสมเป็นอย่างดี ในการนำลวดลายผ้าซิดอีมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์จากรูปแบบลวดลายผ้าซิดอีसानสำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย

1.ด้านแรงบันดาลใจ จากการศึกษาเอกลักษณ์ของลวดลายซิดอีसान พบว่า ลวดลายผ้าซิดอีसानเป็นลวดลายที่มีความสวยงาม มีรูปแบบพื้นฐานที่มาจากรูปแบบเรขาคณิต ทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการนำเอาศิลปวัฒนธรรมในภูมิปัญญาพื้นถิ่นของชาวอีสานมาใช้ในการต่อยอด เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสร้างเสริมให้มีมูลค่าและยังคงคุณค่าของการเป็นผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ทางภูมิปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐา เรืองวรรณศักดิ์(2562: 41) ที่ศึกษา

ลวดลายตราประทับดินเผาบ้านเชียง เพื่อการพัฒนาสร้างสรรค์งานจักสานชุมชนหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยศึกษาลวดลายตราประทับดินเผา เพื่อทำการวิเคราะห์และถอดแบบลวดลายใหม่ ประยุกต์เป็นลายผลิตภัณฑ์ นำลวดลายดินเผาบ้านเชียงมาบูรณาการสู่การออกแบบเครื่องใช้ภายในบ้านเป็นการเพิ่มมูลค่างาน ตอบสนองความต้องการผู้ผลิตและผู้บริโภค และยังสัมพันธ์กับงานวิจัยของศิลาญ์ ลือนาม และวิจิต คลังบุญครอง(2555: 44) ได้ศึกษาลวดลายก่อนประวัติศาสตร์รวมทั้งลวดลายพื้นถิ่นมาใช้ในการตกแต่งลวดลายบนผิวผลิตภัณฑ์ ผลวิจัยพบว่า การออกแบบลวดลายที่มีอัตลักษณ์ ลวดลายในงานหัตถกรรมและลวดลายผ้าพื้นถิ่นที่นำมาใช้ตกแต่งบนผิวผลิตภัณฑ์

สามารถสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้และเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาเพิ่มมูลค่าและสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาต่อไปได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ กิตติพงษ์ เกียรติวิภาค(2563: 27) กล่าวว่า การนำศิลปะและหัตถกรรม (Art & Craft) จากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาใช้ในการออกแบบ สร้างสรรค์ เป็นศาสตร์องค์ความรู้หนึ่งที่มีความน่าสนใจ และสามารถนำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาใช้ในการสร้างสรรค์ต่อยอด คือ การออกแบบหัตถอุตสาหกรรม โดยแนวคิดนี้เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีกระบวนการคิดและผลิตจากการผสมผสานระหว่างทักษะทางภูมิปัญญา วัฒนธรรม และความเชี่ยวชาญเชิงศิลปหัตถกรรม ผสมกับความคิดเชิงสร้างสรรค์ทางการออกแบบและกระบวนการวิธีเชิงอุตสาหกรรม เพื่อก่อให้เกิดแบบลักษณะที่มีความทันสมัยเหมาะสมกับรูปแบบวิถีชีวิต รสนิยมร่วมสมัยโดยมีกลิ่นอายทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของมนุษย์ ทำให้การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรมมีความเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่น ต่อยอดทักษะเชิงช่างและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของ อาชัญ นักสอน(2558) กล่าวว่า การออกแบบหัตถอุตสาหกรรมไทยนั้น ต้องทำความเข้าใจเชิงรากดั้งเดิมของมรดกเชิงวัฒนธรรมด้วย เพราะถือเป็น การนำคุณค่าเชิงวัฒนธรรมดั้งเดิม มาคลี่คลาย กลายเป็นองค์ประกอบของการออกแบบเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์

2. ด้านการออกแบบ ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์ ที่ใช้ตกแต่งในบ้านพักอาศัย สไตล์ไทยร่วมสมัย สำหรับจัดดอกไม้ สร้างบรรยากาศให้บ้านดูมีชีวิตชีวา น่าอยู่ รูปปากของแจกันออกแบบให้มีความกว้างเพื่อการจัดดอกไม้แบบพุ่ม สำหรับดอกไม้ขนาดใหญ่ ซึ่งหากนำไปพัฒนาต่อ สามารถปรับลดขนาดปากของแจกันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มานะ เอี่ยมบุญ

(2558: 43) กล่าวว่า การใช้งาน เน้นความเรียบง่าย ตรงไปตรงมา ผู้บริโภคสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์การใช้งานในรูปแบบต่าง ๆ

3. ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต การนำดินสโตนแวร์มาใช้ในการผลิตชุดแจกันเซรามิกส์ จำนวน 1 ชุด 6 ใบ ในหัวข้อการวิจัยคือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดแจกันเซรามิกส์จากรูปแบบลวดลายขีดอีसान สำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย โดยกรรมวิธีการผลิตในขั้นตอนการเขียนสีได้เคลือบ เขียนลงบนผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่เผาดิบ ทำให้ง่ายต่อการเขียนลวดลายสอดคล้องกับ ทวี พรหมพฤษย์(2523) กล่าวว่า การเขียนสีได้เคลือบบนผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่เผาดิบ สามารถเขียนสีให้อ่อน-แก่ ได้ดีมาก แต่ถ้าเขียนบนผลิตภัณฑ์ที่เผาดิบแล้ว การเขียนนิยมลายเส้น เนื่องจากผลิตภัณฑ์ดูน้ำเร็ว ทำให้ลำบากในการเขียนสีไม่กลมกลืนเท่าที่ควร ผลการศึกษาวิจัยการผลิตชุดแจกันเซรามิกส์แบบตั้งโต๊ะขนาดเล็ก ขนาดไม่เกิน 10 นิ้ว, แจกันแบบตั้งโต๊ะขนาดกลาง ขนาดไม่เกิน 15 นิ้ว และแจกันแบบตั้งพื้นขนาดไม่เกิน 20 นิ้ว โดยได้ศึกษาลวดลายขีดอีसानที่มีกลุ่มลวดลายเป็นเอกลักษณ์จำแนกกลุ่มได้เป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มลวดลายจากสัตว์ กลุ่มลวดลายจากพืชพรรณธรรมชาติ กลุ่มลวดลายวัสดุสิ่งของและกลุ่มลวดลายประดับหรือลวดลายเบ็ดเตล็ด โดยได้มีการถอดแบบลวดลายและจัดองค์ประกอบเพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งรูปแบบลวดลายที่นำมาใช้ในการออกแบบมีทั้งหมด 4 ลวดลาย จาก 2 กลุ่มลวดลายหลัก คือ กลุ่มลวดลายจากสัตว์ ได้แก่ ลายนาค ลายนก กลุ่มลวดลายประดับ ได้แก่ ลายกบ ลายกบเส้า เนื่องจากในกลุ่มลวดลายจากสัตว์เป็นกลุ่มลวดลายที่มีความเป็นมาเกี่ยวกับพิธีกรรมและความเชื่อของชาวอีสาน และกลุ่มลวดลายประดับหรือลวดลาย

เบ็ดเตล็ดเป็นลวดลายที่ใช้ในการประดับตกแต่งลงบน ผืนผ้าสีให้เห็นถึงอัตลักษณ์ความเป็นชาติอีสานได้ ชัดเจน วัสดุหลักในการผลิตใช้ดินสโตนแวร์ คุณสมบัติ เนื้อดินสโตนแวร์ เป็นผลิตภัณฑ์เนื้อแกร่งเผาที่ อุณหภูมิสูง 1,190-1,300 องศาเซลเซียส เนื้อดินมีสี เทาอ่อนหรือสีน้ำตาล อ่อนทึบแสง เมื่อเผาแล้วมีเสียง เคาะดังกังวานปานกลาง ใช้เทคนิคการขึ้นรูปแบบแผ่น เพื่อการเข้ามุมเหลี่ยมของผลิตภัณฑ์ เทคนิคการเขียน

สีเป็นเทคนิคสีใต้เคลือบ โดยเขียนสีลงบนผลิตภัณฑ์ ตอนที่ยังไม่เผาดิบ ขั้นตอนการเตรียมสีคือ นำผงสีสะ เตน (Stains colors) ผสมลงในน้ำสลิปในอัตราส่วน 20 เปอร์เซ็นต์ คนให้สีละลายกลายเป็นเนื้อเดียวกัน แล้วจึงนำไปเขียนลงบนผลิตภัณฑ์ ซึ่งเรียกเทคนิคนี้ว่า เอนโกบ (Engobe) หลังจากนั้นชุบเคลือบใสไฟสูง เผา เคลือบที่อุณหภูมิ 1,250 องศาเซลเซียส

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา ลวดลายเพื่อใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุดแจกัน เซรามิกส์ สำหรับบ้านพักอาศัยสไตล์ไทยร่วมสมัย ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติเพื่อ เป็น ประโยชน์ต่อผู้ที่นำไปศึกษาและพัฒนาต่อไป ดังนี้

1. ด้านแรงบันดาลใจ การศึกษาลวดลายচিত อีสานเพื่อการนำไปต่อยอดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เหมาะสมอย่างยิ่งในการนำไปต่อยอด และพัฒนาต่อ เพราะลวดลายผ้าচিতอีสานเป็นศิลปะที่มีความงามเป็นเอกลักษณ์ สื่อความหมายถึงเรื่องราว คติ ความเชื่อ วิถีวัฒนธรรมผ่านลวดลายได้เป็นอย่างดี หาก นำไปศึกษาต่อยอด ถือเป็นงานนำเอาคุณค่าศิลปะ ภูมิปัญญาดั้งเดิม มาคลี่คลายใช้เป็นองค์ประกอบการ ออกแบบ สร้างเสริมคุณค่าให้กับงานออกแบบได้ดี เยี่ยม

2. ด้านการออกแบบ ผู้วิจัยได้ออกแบบให้ รูปแบบแจกันเป็นรูปทรงปากกว้าง เพื่อให้จัดใส่ดอกไม้ได้ จำนวนมาก หากนำไปพัฒนาต่อยอดสามารถปรับขนาด รูปร่างรูปทรง ให้เหมาะสมกับการใช้งาน เช่น หาก ต้องการแสดงความงามของแจกันควรปรับขนาดปาก ของแจกันให้เล็กลง ซึ่งผู้สนใจสามารถนำไปออกแบบ ต่อพัฒนาต่อไปได้

3. วัสดุและกรรมวิธีการผลิต วัสดุที่ผู้วิจัยได้ใช้ ในการผลิตคือ ดินสโตนแวร์ ขึ้นรูปแบบแผ่น ความ เสี่ยงหายในงานอาจเกิดได้สูง ควรเติมดินเชื่อมลงในดินที่ ใช้ขึ้นเพื่อป้องกันการแตกร้าวเสียหายของชิ้นงาน อัน เกิดจากการหดตัวอย่างรวดเร็วของดินทำให้เนื้อดิน แตกร้าวเสียหาย และหากนำไปผลิตในเชิง อุตสาหกรรม วิธีขึ้นรูปแบบแผ่นจะไม่เหมาะสม เพราะ เป็นการขึ้นรูปด้วยมือ ขนาด รูปร่าง รูปทรงของ ชิ้นงานไม่เท่ากันทุกชิ้น ควรใช้เทคนิคการหล่อพิมพ์ เพื่อให้ชิ้นงานมีขนาด รูปร่าง รูปทรง และน้ำหนัก เท่ากัน และผู้วิจัยได้ทดลองนำดินพื้นบ้านชนิดเอิร์ท เทินแวร์มาใช้ในการผลิต พบว่าการขึ้นรูปแบบแผ่น ด้วยดินชนิดเอิร์ทเทินแวร์ สามารถขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ได้ ง่ายกว่าดินชนิดสโตนแวร์ ดินชนิดเอิร์ทเทินแวร์เผาดิบ ที่อุณหภูมิ 650 องศาเซลเซียส เมื่อเผาดิบแล้วดินให้สี สัมผัสเข้ากับสีสะเตนทำให้ได้สีคนละเฉดสีกับดิน ชนิดสโตนแวร์ แต่ในการทดลองทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้ ดินชนิดเอิร์ทเทินแวร์ไม่ได้มีการเผาเคลือบผลิตภัณฑ์ ทำ ให้แจกันไม่สามารถใส่น้ำได้ แต่สีของดินก็มีส่วนทำให้ ลวดลายচিতอีสานมีความโดดเด่นขึ้น มีความสวยงามของ ผลิตภัณฑ์ในอีกรูปแบบหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา เรืองวรรณศักดิ์. (2562). การศึกษาลวดลายตราประทับดินเผาบ้านเชียง เพื่อการพัฒนาสร้างสรรค์งานจักสาน ชุมชนหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 10(1): 104-113.
- กิตติพงษ์ เกียรติวิภาค. (2563). แนวคิดการนำมิติทางวัฒนธรรมสู่การออกแบบสร้างสรรค์ที่สืบสานวารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 21(2): 20-41.
- ทวี พรหมพฤษ. (2523). วิชาเครื่องเคลือบดินเผาเบื้องต้น Introduction to Ceramics. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- ธีระยุทธ์ เฟื่องชัย. (2562). คติความเชื่อและอัตลักษณ์ลวดลายผ้าทอพื้นเมืองอีสาน-ลาว. ประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรม. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 18-20 กรกฎาคม 2562 ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ถนนบรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ. เล่ม 2, 1-24.
- ประตู่สู่อีสาน. (2564). ประเภทของผ้าอีสานแบ่งตามเทคนิคการผลิต. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2564, สืบค้นจาก <https://www.isangate.com/th>.
- โพสทูเดย์. (2558). แจกกันสร้างความสงบสุข. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2564, สืบค้นจาก www.posttoday.com/th.
- มานะ เอี่ยมบัว. (2558). การออกแบบและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิจัยและพัฒนาโลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 11(1): 83-96.
- ศิษฐ์ ลีอนาม และวิจิต คลังบุญครอง. (2555). การพัฒนาลวดลายตกแต่งบนเครื่องปั้นดินเผาห้วยวังน้อยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม. สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สำนักอนุรักษ์และตรวจสอบมาตรฐานหม่อนไหม กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564). ผ้าขีด. สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2564. สืบค้นจาก <https://qsds.go.th>.
- อาชญ์ นัสสอน. (2558). ศิลปะการออกแบบหัตถอุตสาหกรรม : The Art of Industrial Crafts Design. Bangkok: Triple Group.
- อิทธิพล สิงค์คำ. (2551). การวิเคราะห์อัลกอริทึมของลวดลายเรขาคณิตในผ้าขีดเพื่อประยุกต์ใช้ออกแบบลวดลายใหม่โดยใช้หลักการ Shape Grammers. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- Bareo Interior design & decoration. (2564). แต่งบ้านไทยให้ดูโมเดิร์น. สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2564, สืบค้นจาก <https://www.bareo-isyss.com/th>.